

fou corrent en català des dels orígens, i amb tendència a imposar-se: la trobem ja en docs. nostres en baix llatí, referents a coses molt de la terra, i contenint frases que, en realitat, no són gaire més que català vestit de llatí en les terminacions i algun detall fonètic: «pulos --- masculos habeam ego *propios* ad meam voluntatem faciendam», doc. pobleà de 1184 (*Cart. de Pobleà*, 54).

Hi havia gent més erudita que s'esforçava per mantenir aquesta *-r-*: en autors com R. Llull o Fr. Eiximenis, o llurs manuscrits, trobem molt més sovint la variant amb dues *r*; d'altres vacillen, com veiem ja en les *Homilies*: «Nostre S. --- no-ns o manà gens per altre, mas él nos o veng dir *pròpiament* del cel en te<r>ra ---: *reddent rationem in iudici die*», però també: «Caritat és *pròpiament* que om am Déu --- e tot cristià així com si elex», 7r7, 1v17; «--- com faés comprar mirall a la sirventa e-s miràs e-s veés la cara torta, no ho imputava a sa *pròpria* cara, mas al mirall, e barallava la serventa ---», Eiximenis (*Terç*, *NCl.* vi, 63, també 34, 132.17 etc.); «Déus en sa *pròpria* persona», Llull (*Blanq.* ii, 159.20); «Afins que haja acabat de cobrar los *proprios* deutes», OPou (*Th. Pu.*, 117); «poria ser que aqueixos tals fossen moguts per llurs *proprios* interessos», ross. 1588 (RLR LV, 80).

Però en realitat els poetes ens mostien amb llurs rimas que *pròpi(a)* sense la segona *-r-* fou la forma viva de sempre, des del cat. antic: «alguns moderns / --- / velles querelles / han fetes *pròpies*, / e són grans *còpies* / desafaynades», d'aygua y sanc *pròpia* / hi més gran *còpia*», JRoig (*Spill*, 10721, 13499, i encara la mateixa rima, v. 14873), tot i que les antigues i autoritzades edicions A i B, i fins en part la de Chabàs, hi posen *pròpria* (però no el ms.). Aquest caràcter artificial ens ve encara confirmat per la autocorrecció *apropiar* quan aquest mot significa 'apropar', derivat de PROP, que hem vist documentada en les *VidesR* i en Muntaner.

Substantivat *propi* apareix amb el sentit de 'correu propi', 'enviat especial d'algú' (cf. *exprés* i el que n'hem dit a PRÉMER, que tradicionalment s'ha dit un *propi*, *enviar-li un propi*, i no és més que un abreujament de *home propi*: «portador segur o *home propi*: certus homo», OPou (*ThPu.*, 184). En plural es pot trobar per 'les propietats, les pertanyences (d'algú)': «A Fransa ya no y à / capellans ni vicaris, / que han hagut de deixà / *sos propis* y sas casas: / mireu quina tristesa ---», romanço dels anys 1790, MilàF (*Romillo.*, 86.10). Com a eufemisme sembla que s'usà aplicat a les parts sexuals de la dona: «les donzelles no --- deven ésser molt paciens en ésser tocades, axí com fan aquelles --- qui, per escusa de pujar hi devallar de les bísties, o de cavalcar pus segur, sofren alguns abraçaments e palpunyar e d'altres males frasques qui s'acosten al *propi*; e axí, de poc en poc, vénen al mass», Eiximenis (*Dones* 1, però *propri* en el ms. A, i veg. nota i restitució probable del text del poema prosificat, en *EntreDL* i, 192, 14b).

DERIV.: *Pròpiament* (veg. *Hom.*, supra): «Molts hòmens --- qui cuidaven ésser morts, con venien en ta

mà --- tu-ls reties a N. Sr. ver Déus *pròpiament*, e-ls delluiraves de la tua presó e-ls ne trameties en llurs terres salvament», Muntaner (Casac. i, 15.11; Bof., 4.20); «Nostre Sr. --- vos tornarà a nient en poche d'ora si vós *pròpiament* no li clamats marcè», Reixac (sic, trad. *prochainement*; *Questa*, 48.33). *Propietat*: «Lo teu regne és, senyor, la tua essència --- e les tues *proprietats* personals, on és bonca --- amar tes comunes *proprietats* e tes *pròpies proprietats* personals ---», *Art de Contempl. del Blanq.* (*NCl.* iii, 139.7). En els nostres camps, sobretot a la part valenciana, «la *propietat*» funciona com una mena de designació col·lectiva de la part cultivada, dins el terme, per oposició als erms i la muntanya inculta: «Peralta ja és a la *propietat*», «el Barranc del Rei és forma de palafangues, a la *propietat*» Ontinyent (1962). *Propietari* [1440, Vilatorra, DAG.; Belv.]. *Propiari*.

Apropiar [Eiximenis]: «ab ses males arts ha furtrat lo seny a tots nosaltres, e ha-l-se *apropiat* a son *propri* cap e asi mateix, e-l té ben tancat dins» (*Terç*, *NCl.* vi, 39.19); «los assegurats e asseguradors --- per rahó de les dites seguretats faran juý en la cort del consolat, e no en altra part e juý, e renuncien a lur *propi* e *apropiat* privilegiat for», en una part tardana del *Consolat* (ed. Moliné, p. 221). *Apropiable*; *apropiació* [-*pri*-Lacav.]. *Apropiador*. *Apropiament*. *Apropiat*. *Apropiat*. *desapropiar*, *desapropi*, *desapropiació*, *desapropiament*. *Expropiar* [DOrt.], *expropiació* [id.], *expropiable*, *expropiador*. *Impropi* [DTo. 1670], *impropietat* [Lacav.]; *impròpiament* [id.]. *Repropi* 'missatger especial': «ens va arribar un *repropi* anunciant-nos que a la família hi havia graves novetats», «vaig rebre algunes cartes de parents per medi de *repropis*», Mrn. Vayreda (*Carlínada* iv, p. 57; xiii, 219). De l'adj. *repropi* 'refractari' i derivat es tracta en article a part.

Propi, V. *propinc* (PROP) *Propiar*, *propiari*, V. *propi*

PROPICI, pres del ll. *propitiuus* 'favorable, benèvol' (probablement derivat de *petere* 'dirigir-se' i sense relació etimològica amb els ll. *prope*, *propensus* ni *proprius*). □ 1.ª doc.: 1399, BMetge.

«A llur requesta / sos amadòs / --- banant motius / de falsedat / --- / buïlles *propicies*, / mas surreptícies, / de Cort obtenen: / ab ells s'entenen / ---», JRoig (*Spill*, 5935).

DERIV.: *Propiciar*. *Proplicable* [S. xv, F. de Malla, DAG.]. *Propiciador* [1592, Pons, DAG.]. *Propiciatori* [Lacav.].

Propietari, *propietat*, V. *propi* *Propil*, *propilè*, *propilic*, V. *propioníc*

PROPINAR, pres del ll. *propinare*, i aquest, del gr. *προπινάω* 'jo bec abans (que algú)', 'bec a la seva salut i li deixo la resta de la copa', 'dono a beure', 'dono, regalo'. □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

DERIV.: *Propina* [1596], pres del b. ll. *propina* 'donatiu', 'convit', *pròpiament* 'invitació a beure': «En-